

INDEKS “GRADOVI ZA JEDNAKOST”

ŠTO JE JEDNAKOST U KONTEKSTU GRADA

Iako se javne politike i propisi najčešće donose na nacionalnoj razini, ljudi svoja prava zapravo ostvaruju tamo gdje žive i rade, u svojim lokalnim zajednicama. Politike i poslovi koje donose i obavljaju gradovi stoga znatno utječu na mogućnosti i prilike koje će biti dostupne pojedincima i skupinama građana, a time i na njihovu međusobnu jednakost.

Jednakost je Ustavom Republike Hrvatske proglašena najvišom vrednotom ustavnog poretka. Ona obuhvaća zabranu diskriminacije i promicanje jednakih mogućnosti, što su zakonske obveze svih javnih tijela. Međutim, shvaćena šire, ona obuhvaća i bolju društvenu koheziju u gradu koja se postiže boljim odnosima između gradskih vlasti i građana, te skupina građana međusobno. Kada građani vide svoj grad kao mjesto u kojem mogu dobiti priliku za ostvarivanje svojih planova i mogućnosti pod jednakim uvjetima, i kao mjesto u kojem se prema njima pošteno odnose, vjerojatnije je da će tamo ostati i biti aktivnim članom zajednice.

Iskustva i istraživanja pokazuju da se konkretne politike i praksa gradova u ovom području uvelike razlikuju, jer ovise o nizu čimbenika, poput veličine i tradicije gradova, financijskih i ljudskih kapaciteta, sastava stanovništva, lokalnih pitanja i prioriteta, političkih odnosa, organiziranosti civilnog društva, gospodarskih prilika i o mnogim drugima. Nadalje, one pokrivaju mnoga područja djelovanja gradova: zaštitu temeljnih prava i sloboda, odgoj i obrazovanje, zapošljavanje i rad, stanovanje i infrastrukturu, socijalne usluge, zdravstvo, političku i građansku participaciju, kulturna prava i multietičnost.

Treba spomenuti i da gradovi na jednakost utječu u čitavom dosegu njihovog utjecaja: ne samo u onim aspektima javnih politika za koje su izravno nadležni, već i kroz djelovanje poduzeća i institucija s kojima su povezani, te kroz odnose sa svim dionicima u lokalnoj zajednici i na drugim razinama vlasti.

Stoga je nemoguće propisati konkretan sadržaj politika, programa i mjera koje bi svi gradovi trebali provoditi u cilju promicanja jednakosti. Međutim, u skladu s načelima dobrog upravljanja, moguće je identificirati neke odlike javnih politika i postupanja koje su zajedničke gradovima koji uspješno djeluju u području jednakosti.

Ovi gradovi jasno su objavili da im je jednakost prioritet, i jasno je izražena politička volja da se ova vrijednost u njima ostvaruje. Postavljeni su ciljevi u skladu s time, njihovo se izvršenje prati, ocjenjuje i objavljuje, a odgovornost za ova pitanja je i formalno dodijeljena u strukturama upravljanja. Stanje jednakosti među građanima se sustavno prati temeljem objektivnih pokazatelja. Pitanja jednakosti su integrirana u način na koji grad osigurava javna dobra i usluge, te u način na koji se odnosi prema vlastitim zaposlenicima. Konačno, ovi gradovi sustavno uključuju građane i ostale dionike u razvoj, primjenu i praćenje lokalnih politika i programa.

Više o tome što gradovi čine i što bi mogli činiti u ovom području možete saznati iz priručnika „Gradovi za jednakost“. Priručnik je dostupan na sljedećoj poveznici: <http://www.hpc.hr/wp-content/uploads/2018/07/Gradovi-za-jednakost-ostvarivanje-na%C4%8Dela-jednakosti-na-lokalnoj-razini.pdf>

ŠTO JE INDEKS

Indeks "Gradovi za jednakost" namijenjen je gradovima koji žele unaprijediti svoju praksu u području promicanja jednakosti. On omogućava gradovima da procijene vlastiti učinak u ovom području i tako dijagnosticiraju razinu svoje postojeće prakse pomoću dvanaest pokazatelja. Ovi pokazatelji odnose se na način na koji grad unapređuje jednakost kroz svoje funkcije nositelja demokracije na lokalnoj razini, pružatelja javnih usluga i poslodavca, te kroz uključivanje građana.

Indeks se zasniva na upitniku za samoprocjenu. U svakom od dvanaest indikatora opisane su tri moguće razine prakse grada u ovom području: ona gdje još nije bilo znatnijih pokušaja; ona gdje su načinjeni početni koraci i ostvarena određena razina prakse; te treća razina, koja znači da u gradu već postoji napredna praksa koja daje opipljive rezultate u području jednakosti. Grad je u odnosu na svaki od dvanaest indikatora sam odabrao onaj opis prakse koji najbolje opisuje njegovu vlastitu situaciju. Taj je odabir potkrijepio odgovarajućim dokazima, najčešće prilaganjem nekog dokumenta ili dokumenata.

Ispunjene upitnike pregledao je i ocijenio Odbor za nagradu, sastavljen od stručnjaka iz područja upravljanja gradovima i iz područja jednakosti. Nagradu „Gradovi za jednakost“ dobivaju po tri najbolje ocjenjena grada u kategorijama velikih i malih gradova (sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi). Osim spomenutih nagrada, Odbor za nagradu može dodijeliti i posebne nagrade za posebno istaknute primjere dobre prakse.

Svaki grad koji sudjeluje u Indeksu može ostvariti sljedeće prednosti:

- Mogućnost dijagnosticiranja razine svoje postojeće prakse u području jednakosti;
- Mogućnost usporedbe s drugim gradovima u RH;
- Mogućnost dugoročnog praćenja vlastitog napretka;
- Osnovu za izgradnju novih politika, programa i mjera;
- Platformu za komuniciranje o ovim pitanjima unutar grada, s dionicima u zajednici i građanima;
- Prepoznavanje grada kao predvodnika prakse u području jednakosti.

PROCES PRIJAVE

Grad je imenovao kontakt osobu za Indeks „Gradovi za jednakost“. Preporučili smo da to bude osoba koja će koordinirati popunjavanje upitnika za samoprocjenu, a nju je najbolje odabrati među službenicima ili dužnosnicima koji imaju najširi uvid u relevantne politike grada.

Grad je ovoj osobi trebao osigurati pomoć svih upravnih odjela pri ispunjavanju upitnika. Naime, tijekom anketnog istraživanja kojeg smo proveli među gradovima o njihovim politikama i mjerama jednakosti, pokazalo se da rezultati nekog grada uvelike ovise o tome koliko uvida u poslovanje i djelovanje grada ima osoba koja je bila zadužena za sudjelovanje. Ovo je osobito bilo važno zato što smo se pri ocjenjivanju mogli služiti isključivo onim informacijama koje nam gradovi sami prenesu, tako da su potpune i jasne informacije bile od presudne važnosti.

U Indeks je trebalo uključiti što više politika i praksi grada koje su usmjerene unapređenju jednakosti među građanima. Upravo cilj unapređenja jednakosti jest ključna odlika koju smo ovdje tražili: nije presudno da konkretna politika, praksa ili mjera bude doslovno definirana kao politika, praksa ili mjera usmjerena jednakosti, ali je važno da joj je svrha takva. One su se mogle odnositi na sva područja nadležnosti i djelovanja grada, i na sve pojedinačne skupine građana na koje su usmjerene.

Općenito možemo reći da praksa gradova napreduje od pojedinačnih mjera ili projekata prema sve široj integraciji pitanja povezanih s jednakošću u većinu ili u sva područja djelovanja grada i prema uključivanju u

javne politike pitanja važnih za ostvarivanje jednakih mogućnosti sve većeg broja građana i skupina građana. Također, ona napreduje od izdvojenih mjera ili projekata prema uključivanju ovih pitanja u procese upravljanja gradom, u proračun, strategije i planove. Osobito su nas zanimali primjeri u kojima su gradovi proveli analize ili proces planiranja, te moguće odredili prioritete svog djelovanja.

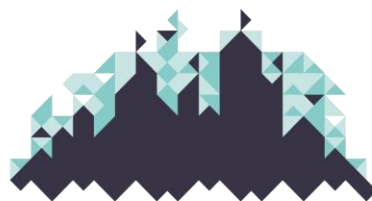
Radi lakšeg razumijevanja sadržaja prijave preporučili smo usporedno korištenje priručnika „Gradovi za jednakost“.

Već je spomenuto da u Indeksu grad sam ocjenjuje koju razinu prakse je postigao u odnosu na jednakost. Od grada se traži da tu svoju procjenu potkrijepi dokazima. Neki od primjera dokaza za svaku razinu i svaki indikator su navedeni i u samom upitniku za samoprocjenu. Međutim, grad je mogao priložiti i svaki drugi dokumentarni dokaz za kojeg je smatrao da dobro ilustrira namjere, politiku i praksu grada u ovom području. To su mogle biti izjave, odluke, mjere, protokoli, interni akti, stavke proračuna, projekti, akcijski planovi, strategije i slično.

U formularu Indeksa, u odnosu na svaki indikator, predvidjeli smo prostor u kojem je prijavitelj mogao ukratko objasniti što svaki od priloženih dokaza zapravo govori o praksi i politikama grada. Ovo je bilo važno da bi ocjenjivački odbor razumio sadržaj i opseg tih praksi i politika, i način na koji su one primjenjene u gradu.

Prijaviteljima je preporučeno da i sami razmisle kako ćete najbolje prenijeti ono što grad radi u ovom području i koji su rezultati. Na primjer, ako je grad potpisnik neke inicijative u području jednakosti, to je relevantno, ali je bolje priložiti izvješće koje pokazuje da je ona zaista i provedena. Smislen odabir dokaza i jasno obrazloženje politike ili prakse uvijek se smatra boljim od prilaganja velikog broja dokumenata kojima ne znamo kontekst, osobito s obzirom na to da je Odbor za nagradu jedino iz upitnika mogao zaključiti koja je razina uspješnosti postignuta u gradu.

Gradovima je ostavljena i dodatna mogućnost i da detaljnije opišu neku svoju politiku, praksu ili mjeru u području jednakosti koju smatraju osobito uspješnom. Odbor za nagrade je upućen da može odabrati neku od njih i dodijeliti joj posebno priznanje.

INDEKS „GRADOVI ZA JEDNAKOST“

DOBITNICI NAGRADA ZA 2019. GODINU:

U kategoriji velikih gradova:

1. Za najbolje ocijenjenu praksu u području jednakosti: Grad Zagreb
2. Za drugu najbolje ocijenjenu praksu u području jednakosti: Grad Rijeka
3. Za treću najbolje ocijenjenu praksu u području jednakosti: Grad Pazin

U kategoriji malih gradova:

1. Za najbolje ocijenjenu praksu u području jednakosti: Grad Zabok
2. Za drugu najbolje ocijenjenu praksu u području jednakosti: Grad Labin
3. Za treću najbolje ocijenjenu praksu u području jednakosti: nagradu dijele Grad Lepoglava i Grad Petrinja

Za osobito istaknutu praksu u području jednakosti nagrade dobivaju:

- Grad Rijeka, za program uvođenja građanskog odgoja i obrazovanja
- Grad Pazin, za program aktivnog uključivanja građana u proces donošenja gradskog proračuna – Pazi(n), proračun!

U Indeksu su sudjelovali sljedeći gradovi: Kutina, Glina, Crikvenica, Prelog, Ozalj, Drniš, Petrinja, Lepoglava, Labin, Zabok, Varaždin, Pazin, Rijeka, Zagreb.

Kontakti:

Heidi Eterović, Hrvatski pravni centar, hpc@hpc.hr

Marko Ercegović, Udruga gradova u RH, marko@udruga-gradova.hr

Lucija Jusup, Udruga gradova u RH, lucija@udruga-gradova.hr